

Porin yliopistokeskus – Gradupodi

Tekstivastine – Lotta Hietava: Toivoton tapaus: Porin Isonsannan sahan kulttuuriperintöprosessi 1985-2024

Podcast-jaksossa keskustellaan Lotta Hietavan gradusta, joka käsittelee Porissa sijainneen Isonsannan sahan kulttuuriperintöprosessia. Gradussa tarkastellaan, miten rakennuksen kulttuurihistoriallinen arvo tunnistettiin, millaiset toimijat vaikuttivat sen kohtaloon ja miksi rakennus lopulta tuhoutui.

Jakson pituus noin 32 minuuttia. Julkaistu Youtubessa 9.4.2026.

Intro. Musiikkia.

Antti-Jussi Marjamäki:

Tervetuloa Porin yliopistokeskuksen podcastin pariin. Tämä on podcastin toinen jakso, ja sarjassa käsitellään gradun tekijöitä ja gradutöitä.

Tänään vieraana on Porin yliopistokeskuksessa toimivan Turun yliopiston yksikön opiskelija Lotta Hietava. Mitä Lotta kuuluu?

Lotta Hietava:

Ihan hyvää, kiitos.

Antti-Jussi Marjamäki:

Miten viikko on alkanut näin maanantaina?

Lotta Hietava:

Olen tehnyt tänään töitä Satakunnan museolla projektitutkijana. Päivä meni siellä aika tehokkaasti ennen kuin tulin tänne haastatteluun.

Antti-Jussi Marjamäki:

Kuulimme jo vähän siitä, mitä gradun jälkeen on tapahtunut, mutta palaamme siihen myöhemmin tarkemmin. Toimin tässä haastattelijana ja kyselen tänään Lottaa graduprosessista, gradun aiheesta sekä tulevaisuuden suunnitelmista.

Jos aloitetaan siitä, että kerrot lyhyesti: mistä gradusi kertoo?

Lotta Hietava:

Graduni käsittelee Isonsannan sahan kulttuuriperintöprosessia. Saha sijaitti Porin keskustan tuntumassa. Se oli suuri ja komea rakennus, mutta gradua aloittaessani se oli jo hylätty ja melko huonossa kunnossa.

Rakennuksen kunto heikkeni lähivuosina merkittävästi, ja se herätti kiinnostukseni. Aloin tutkia, mitä rakennukselle oli tapahtumassa ja millainen sen kulttuuriperintöprosessi oli.

Antti-Jussi Marjamäki:

Oliko sinulla jokin erityinen henkilökohtainen side tähän saharakennukseen, vai syntyikö kiinnostus vain siitä, että rakennus oli tuttu osa kaupunkikuvaa?

Lotta Hietava:

Olen Porista kotoisin, joten saha oli minulle tuttu rakennus ja osa maisemaa. En kuitenkaan ollut koskaan käynyt siellä tai osallistunut siihen liittyvään toimintaan.

Gradun aihe valikoitui lopulta osittain myös professorin avustuksella.

Antti-Jussi Marjamäki:

Eli aihe löytyi tavallaan yhdessä?

Lotta Hietava:

Kyllä. Teollinen kulttuuriperintö on professori **Anna Sivulan** tutkimusalaa. Hän ja muut Porin yliopistokeskuksessa toimivat tutkijat olivat aiemmin mukana hankkeessa, jossa sahalle haettiin eurooppalaisen uhanalaisen kulttuuriperinnön statusta.

Se ei lopulta onnistunut, mutta siitä jäi taustalle ajatus siitä, että sahaan liittyvä tutkimus olisi kiinnostavaa.

Graduprosessi

Antti-Jussi Marjamäki:

Millainen gradun tekemisen prosessi oli?

Lotta Hietava:

Se ei ollut kovin suoraviivainen prosessi. Aloitin gradun tekemisen tilanteessa, jossa minulla oli jo kolme lasta – nuorin oli neljän päivän ikäinen, kun aloitin graduseminaarin.

Ensimmäisen syksyn etenin seminaarin tahdissa ja sain joulukuussa tutkimussuunnitelman valmiiksi. Sen jälkeen jäin kevääksi pois opinnoista ja jatkoin gradua kesällä, kun järjestimme kotona lastenhoitoa vuorotellen.

Kesällä keräsin aineistoa ja perehdyin tapaukseen.

Elokuussa tapahtui kuitenkin käänne: sain tiedon, että Isonsannan saha oli palanut maan tasalle.

Se vaikutti paljon siihen, millaiseksi graduni lopulta muodostui.

Antti-Jussi Marjamäki:

Kuulostaa aika dramaattiselta käänteeltä tutkimusprosessin aikana.

Lotta Hietava:

Kyllä. Se vaikutti myös omaan motivaatiooni. Kun saha oli vielä olemassa, oli pieni toive siitä, että se ehkä voitaisiin pelastaa tai ottaa uuteen käyttöön.

Kun rakennus tuhoutui, mukaan tuli myös surua ja ehkä vähän kiukkuakin – ja se motivoi selvittämään, miksi asiat päättyivät siihen tilanteeseen.

Tutkimusaineisto

Antti-Jussi Marjamäki:

Millaisia aineistoja käytit tutkimuksessa?

Lotta Hietava:

Jaoin aineiston kahteen pääryhmään. Ensimmäinen oli Satakunnan Kansa -lehden media-aineisto, jonka kautta pystyin tarkastelemaan paikallisen yhteisön mielialaa ja julkista keskustelua sahasta.

Toinen ryhmä oli viranomaislähteet, kuten kaavoitusasiakirjat, rakennushistorialliset selvitykset, inventoinnit ja museon arkistomateriaalit.

Lisäksi yksi tärkeä aineisto oli Satakunnan museon entisen rakennustutkijan haastattelu.

Antti-Jussi Marjamäki:

Mikä siinä haastattelussa oli erityisen merkittävää?

Lotta Hietava:

Kyseiselle tutkijalle saharakennus oli ollut merkittävä osa hänen työuraansa. Hän oli ollut mukana jo uransa alkuvaiheessa tekemässä selvityksiä Porin teollisista ympäristöistä ja puolustanut sahan kulttuurihistoriallista arvoa pitkään.

Haastattelu tarjosi sekä taustatietoa että analysoitavaa aineistoa.

Tutkimuksen keskeiset tulokset

Lotta Hietava:

Yksi keskeinen tulos oli se, että kulttuuriperintöprosessiin vaikuttavat myös ihmiset, jotka eivät varsinaisesti pidä kohdetta kulttuuriperintönä.

Kun sahassa ei enää järjestetty tapahtumia eikä paikallisyhteisö päässyt sinne, yhteisön kokemus siitä, että saha kuuluu heille, alkoi heiketä.

Myös mediassa sävy muuttui vähitellen toiveikkaasta luopuvammaksi.

Lisäksi käytännön tekijät vaikuttivat paljon: taloudelliset realiteetit, maaperän ongelmat ja rakennuksen käyttötarkoitus. Kun rakennukselle ei löytynyt käyttöä, se jäi tyhjilleen – ja tyhjillään oleva rakennus altistuu helposti ilkeille.

Gradun jälkeinen elämä

Antti-Jussi Marjamäki:

Mitä valmistumisen jälkeen on tapahtunut?

Lotta Hietava:

Olen ollut onnekas. Valmistuessani työskentelin tutkimusavustajana yliopistossa, ja työ muuttui myöhemmin projektitutkijan työksi.

Sen jälkeen sain puhelun Satakunnan museosta ja aloitin siellä projektitutkijana.

Tämän jälkeen aloitan hankkeessa, jossa tutkin **korjausrakentamiseen liittyviä asenteita**. Samalla pääsen aloittamaan väitöskirjan tekemisen rakennusperintöaiheesta.

Lopuksi – vinkit graduntekijöille

Lotta Hietava:

Gradua ei kannata pelätä. Itse asiassa pidin sen tekemisestä paljon.

Toinen tärkeä asia on, ettei inspiraatiota kannata jäädä odottamaan. Gradua pitää tehdä kuten mitä tahansa muutakin työtä: tarttua siihen ja edetä pala kerrallaan.

Antti-Jussi Marjamäki:

Kiitos paljon Lotta Hietava keskustelusta.

Outro. Musiikkia.
